

'Ongevraagde buurman' zette deuren open

Toen hij kwam was het een noodlijdend en in zichzelf gekeerd bedrijf. Inmiddels kan zoutwinner Frisia decennia vooruit en klinkt in Harlingen veel minder kritiek. Directeur Durk van Tuinen (63) nam deze maand afscheid.

PIETER ATSMa

Het was september 2003. Frisia was zeven jaar bezig met de zoutwinning onder Sexbierum en Tzummarum, en een boring onder Slappeterp leek toen nog de volgende stap. Opnieuw onder het vasteland dus, ondanks alle weerstand die er was.

Dat kon ook anders, dacht Durk van Tuinen. Hij besloot een alternatief op te werpen op een provinciaal symposium over de toekomst van de delfstofwinning. „Ik ha doe foar it alderearst sein: miskien moatte we tichterby bliuwe. Yn de Waadsee.”

De opmerking haalde de voorpagina van de *Leeuwarder Courant*. De politiek werd enthousiast, en de rest is geschiedenis. Vorig jaar vond de eerste boring onder zee plaats en uiteindelijk eind dit jaar moet de winning onder het vasteland zijn gestopt.

Van Tuinen was toen vijf jaar in dienst bij de Harlinger zoutfabriek. Hij begon er in 1998, aanvankelijk als financieel directeur onder oprichter Geert Talman.

Het bedrijf, toen nog Frima, draaide slecht toen Van Tuinen aantrad. Het was net twee jaar open en had al veel tegenslagen gehad. „Doe't ik kaam is dat ek wol ferteld. Der moast nei de struktuer sjoen wurde.”

Frima was het eerste bedrijf dat in Nederland zout won tot 3 kilometer diepte. Het kampte met veel kinderziekten. Er was weinig technische kennis in huis over het boren op zo'n grote diepte. Ondergrondse be-

Voormalig directeur Durk van Tuinen van Frisia: „Alle boeren hienen myn 06-nûmer.” FOTO SIMON BLEEKER

‘It giet no folle mear op de ynhâld en minder op gefoel. Dat is dochs oars’

schadigingen in de eerste twee putten stapelden zich op. En toen bleek ook nog dat de ondergrond sneller daalde dan verwacht, en er dus meer schade moest worden vergoed. Het resultaat: Frima belandde diep in de rode cijfers en in de regio was veel argwaan.

Van Tuinen concludeerde na zijn aantreden al snel dat het zo niet verder kon. „Myn konklúzje wie: we hâlde dit sa net fol. We móatte eat oars dwaan.” Toen banken weigerden bij te springen, besloten Van Tuinen en zijn mededirectieleden op zoek te gaan naar een nieuwe eigenaar.

Die vonden ze in het Duitse Kali und Salz, tegenwoordig K+S. De opzet voor een faillissement met doorstart lukte. K+S nam in juli 2000 het bedrijf met alle werknemers over. Ook Van Tuinen mocht aanblijven, eerst als financieel directeur en later als algemeen directeur.

Vooral de inbreng van kennis en ervaring van de Duitsers bleek een grote stap vooruit, zegt Van Tuinen. „Dat hie it bedriuw nedich. We sie-

ten faak mei muoillike technyske fragen, dy koenen we no by harren delizze. En der kaam altyd in antwurd.” Zo kwam de fabriek onder de nieuwe naam Frisia intern in rustiger vaarwater, en werden enkele jaren later twee nieuwe boringen gedaan, onder Oosterbierum en Tzummarum.

De maatschappelijke argwaan en weerstand bleven. In 2001 was de lokale actiegroep 'Laat het zout maar zitten' opgericht. En ook veel boeren waren niet blij. Ze vreesden dat met de bodemdaling hun land zou ver-

gegevens meer te delen met de omgeving. In de beginjaren was dat nog wel anders. Van Tuinen weet nog hoe het bedrijf aanvankelijk (voor zijn tijd) omging met de onverwacht snelle bodemdaling.

„Dat waard doertiids earst noch ûntkend. 'Neat oan de hân', wie de reaksje.” Een groot verschil, zegt hij, met hoe Frisia nu opereert. „Mar it wie earst fansels ek allegear nij.”

Van Tuinen zag de tegenstand geleidelijk veranderen. Niet dat die verdween; zo ageren natuurclubs nog altijd fel tegen de zoutwinning onder het Wad. „Mar at der wat spilet, giet it no folle mear op de ynhâld en minder op gefoel. Dat is dochs oars.”

Hij wilde als directeur ook altijd benaderbaar zijn. Bij een demonstratie in Harlingen tegen mijnbouw sprak hij de mensen toe. „En alle boeren hienen myn 06-nûmer. At der wat wie, koenen se my gewoan belje.” Heel anders, zegt hij, dan hoe sommige gaswinners het aanpakken. Het bracht een „relative rêst” in de omgeving, zoals hij het betitelt.

Een ander voorbeeld dat hij noemt, is de wens vanuit Harlingen voor een meetnet in de stad, waarmee de gevolgen van de Wadden-zoutwinning in de gaten moesten worden gehouden. Die kwam op het moment dat de vergunning al rond was. „Dan kinst twa dingen dwaan. Sorry sizze: 'we hawwe de fergunning no ienris al'. Of dôchs wer mei elkoar yn petear gean, ek omdat je wite dat it wol foar in hoop negative publisiteit soargje kin.” Frisia ging in gesprek en betaalde uiteindelijk de aanleg van het meetnet. „Dermei hawwe we ek rêst kocht.”

Hoe hij de toekomst ziet voor Frisia? Van Tuinen vindt het moeilijk om daar iets over te zeggen. Met de Waddenwinning is het maar net hoe snel de zeespiegel zal stijgen, iets waar een landelijke adviescommissie onlangs nog zorgen over uitte richting het kabinet. „Mar der wurdt al jierren foarsjoen dat op termyn de seespiegel hurder stigen giet. Dy tanninging komt mar net. De rjochters fan de Raad van State fregen dat ek: wanneer kômt die versnelling dan? TNO en KNMI holden it by nei 2050.”

Onder zijn opvolger Bart Hendriks blijft het volgens Van Tuinen van belang om de openheid vast te houden waar Frisia nu voor staat. „Uteinlik binne jo dochs in 'ongevraagde buurman' dy't wat út de ûndergrûn helle. Je kinne wol sizze: alles mear as 100 meter djip yn de grûn is fan de steat, dan hoewe we ek allinnich mei de steat te praten. Mar dat wurket net. Je moatte je altyd realisearje dat je in gast binne.”

natten. De eerste aanzet tot betere verhoudingen kwam in die tijd met het om de tafel brengen van alle partijen, zegt Van Tuinen.

„Eare wa't eare takomt: it wie deputearre Anita Andriesen dy't doe dat inisjatyf nommen hat. We hawwe doe de ôfspraak makke dat we allegear helpe mei it sykjen nei in oplossing.”

Dat proces leidde uiteindelijk tot de compensatiepot van 48 miljoen euro voor de streek, waarmee onder meer de afwatering werd verbeterd en de dorpen een opknappbeurt hebben gekregen.

Maar misschien wel belangrijker, zegt Van Tuinen, was de belofte om de zoutwinning op deze plekken niet verder op te voeren. Het toen geldende maximum van 30 centimeter zou niet verder worden opgerekt. „We hawwe sein: dy 30 sintimeter akseptearje we as grins. Dat wie de sleutel.”

Het was ook een stap in het voorname van Frisia om opener te zijn, vertelt Van Tuinen, en zijn kennis en